

Taalleesonderwijs - 1. Werken met een leesdossier

Praktische handvatten voor het taallees- en rekenonderwijs zoals deze Kwaliteitskaart Opbrengstgericht Werken zijn te vinden op www.schoolaanzet.nl. Deze website bevat alle informatie en handreikingen die in het kader van School aan Zet worden ontwikkeld om het onderwijs (in de basisvaardigheden) te verbeteren.

De kwaliteitskaart **Werken met een leesdossier** maakt deel uit van de serie **Leerlingen betrekken bij leesprestaties**.

Inleiding

Doelgerichtheid is een belangrijk aspect van effectief en opbrengstgericht onderwijs. Doelgerichtheid betekent doelen stellen en na een periode van gerichte inspanning nagaan of die doelen zijn bereikt. Doelgerichtheid is een houding die bewust moet worden aangeleerd. Zowel leerkrachten als leerlingen moeten 'doelbewust' zijn om de doelen daadwerkelijk te halen. De serie kwaliteitskaarten **Leerlingen betrekken bij leesprestaties** biedt handvatten aan leerkrachten die hun leerlingen bewuster en doelgericht willen laten lezen. Aan de hand van deze kwaliteitskaarten kunnen leerkrachten hun leerlingen betrekken bij hun eigen leesontwikkeling door hen de leesactiviteiten en leesprestaties zelf in kaart te laten brengen. Op deze manier stellen leerlingen niet alleen vast of ze vooraf gestelde doelen hebben behaald, ook krijgen ze een beter beeld van de inzichten die ze opdoen tijdens het lezen of de daarmee samenhangende activiteiten, en kunnen ze bij hun verdere leesontwikkeling en leesaanpak bewuster gebruik maken van die inzichten.

Het werken met een leesdossier

Een manier om leerlingen gedurende de hele basisschooltijd actief te betrekken bij de eigen leesontwikkeling is het inrichten van een leesdossier. Het leesdossier is een portfolio waarin de leerling bijhoudt welke teksten hij of zij leest en waarin

aan de hand van afvinklijstjes en beoordelingskaders een overzicht wordt gemaakt van de leesontwikkeling. Aansluitend op de aanpak van het leesonderwijs hanteren we als indeling:

- Groei op vaardigheidsniveau (woordniveau/tekstniveau/intonatie of voordracht);
- Groei op toepassingen: gesprekken voeren, wat heb je met teksten gedaan (projecten, schoolkrant);
- Groei van motivatie en toename van het lezen van verschillende tekstsoorten.

Essentieel is dat de leerkracht met enige regelmaat, bijvoorbeeld om de zes of acht weken, de inhoud van het leesdossier met de hele groep bespreekt. Daarnaast is het belangrijk dat kinderen ook leren met elkaar in gesprek te gaan over wat ze lezen, hoe ze lezen, hun leesbeleving en de eigen mening over de inhoud van wat ze hebben gelezen. Het zijn met name deze interacties die ervoor zorgen dat het werken met een leesdossier een functioneel onderdeel is in het leesonderwijs.

Het 'leesdossier' in kleutergroepen

In kleutergroepen spreken we nog niet over een leesdossier. De kern van het kleuteronderwijs is dat alle mogelijkheden in de directe leefomgeving van het kind worden aangegrepen om de ontwikkeling te stimuleren, en dat geldt ook voor de taalontwikkeling.

Kleuters willen graag zelf de wereld ontdekken, ook die van de taal. Het gaat er in de kleuterperiode om dat het kind op speelse wijze in aanraking komt met letters en geschreven teksten en dat zij de kans krijgen om relaties te leggen met wat ze al weten of herkennen van de wereld om hen heen.

De ontwikkeling heeft dus een breed karakter. Daarom is het ook zinvol om met een breed dossier te werken, waarin allerlei werkstukken zijn opgenomen. Aan

Taalleesonderwijs - Werken met een leesdossier

de hand van mappen met werkstukken kan de leerkracht met de kinderen een gesprekje voeren over wat ze hebben gedaan en wat het resultaat is van de panning. Bij veel werkstukken is een relatie te leggen met taal/leesontwikkeling. Een overzicht van letters die het kind leert (lettergroeiboek) maakt deel uit van de map met werkstukken.

Het leesdossier in de leerjaren 3 tot en met 6

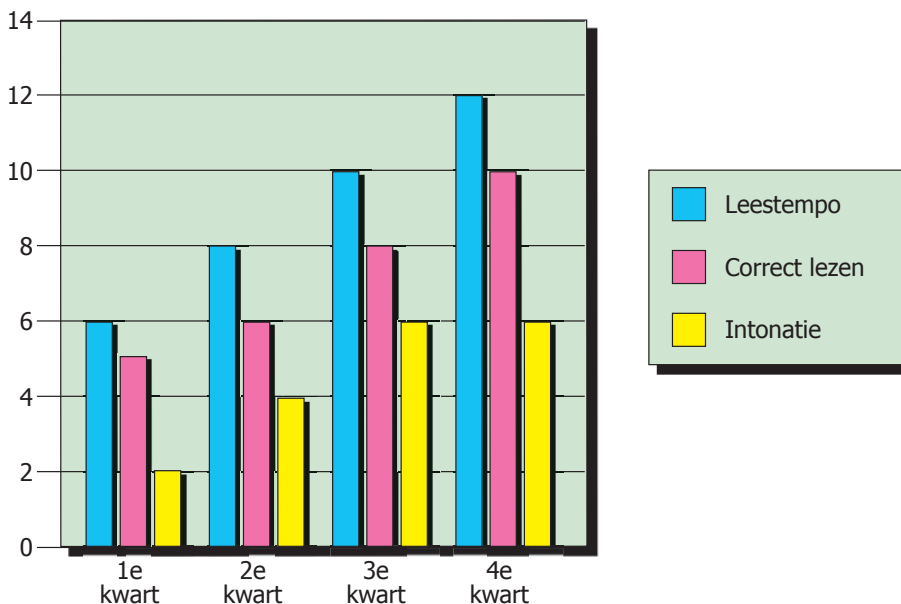
In de groepen 3 tot en met 6 is de aandacht sterk gericht op de leesvaardigheden. De ontwikkeling van deze vaardigheden kunnen worden bijgehouden in tabellen, waarin leerlingen zelf bijhouden op welk beheersingsniveau zij zitten. De leerlingen volgen hun leesontwikkeling per periode van drie weken. Vóór en na afloop van deze periode krijgen zij hetzelfde toetsblad voorgelegd met een aantal woorden. Dit zijn zelf ontwikkelde toetsbladen, zodat de leerkracht de inhoud telkens goed kan laten aansluiten op het leesaanbod van de voorgaande periode. In een logboek houden leerlingen de stand van zaken van hun leesproces bij. Dat gaat als volgt:

"Ik heb deze woorden gelezen: ..... in .....seconden en ik had hiervan ..... woorden goed."

De gegevens kunnen door de kinderen zelf worden verwerkt in staafdiagrammen, die aangeven hoeveel woorden ze vóór en na de drie weken goed gelezen hebben en hoeveel seconden ze hiervoor nodig hebben.

Dit wordt telkens na drie weken herhaald. Zo zien de leerlingen zelf wat ze nu precies hebben gedaan en welke vooruitgang op lezen hierbij is gemaakt.

De resultaten kunnen dan worden verwerkt in een grafiek, bijvoorbeeld in onderstaande vorm (cijfers zijn fictief):

Vanaf groep 5 verschuift de aandacht van beheersing van vaardigheden naar het toepassen van de leesvaardigheden in het leven van alledag en binnen de andere vakgebieden. De tabellen die worden gebruikt voor het volgen van de leesvaardigheidsontwikkeling kunnen in de hogere leerjaren worden ingezet voor het onderhoud van de leesvaardigheden. De uitwerkingen van de leesvorderingstabellen krijgen een aparte plek in het leesdossier.

Het leesdossier in de leerjaren 6 tot en met 8 laat daarnaast de keuzes zien die leerlingen maken bij het lezen van teksten en de belevingen en emoties die zij hebben bij het lezen van deze zelfgekozen teksten.

Het leesdossier wordt daarmee vooral functioneel vanaf het moment dat leerlingen zelfstandig met lezen aan de slag gaan en zelf teksten kiezen. aan de slag gaan en zelf teksten kiezen.

Het leesdossier in de leerjaren 6 tot en met 8

In de kwaliteitskaarten Met kleuters praten over letters leren, Woorden steeds beter lezen, Teksten steeds beter lezen, Lezen toepassen en Leesbelevingen van leerlingen is het werken met een leesdossier uitgewerkt in praktische toepassingen.

Deze kwaliteitskaart maakt deel uit van de serie **Leerlingen betrekken bij leesprestaties**. De serie bestaat uit:

1. Werken met een leesdossier
2. Met kleuters praten over letters leren
3. Woorden steeds beter lezen
4. Teksten steeds beter lezen
5. Lezen toepassen
6. Leesbelevingen van leerlingen

Colofon

De kwaliteitskaarten Leerlingen betrekken bij leesprestaties zijn ontwikkeld door Yvonne Leenders en Ed Koekebacker. Bij het samenstellen en uitwerken van deze kwaliteitskaart is gebruik gemaakt van Vrij lezen, in beeld, woord en uitvoering, Lucia Fiori e.a., CPS Amersfoort, 2010. School aan Zet ontwikkelt handreikingen en kwaliteitskaarten rond taal, rekenen en opbrengstgericht werken. Dit vindt plaats onder verantwoordelijkheid van de PO-Raad. Voor vragen rond de kwaliteitskaarten Taalleesonderwijs kunt u contact opnemen met Gea Spaans, secretariaat@schoolaanzet.nl.

KKWML158

© Buiten het downloaden zijn alle rechten op dit product voorbehouden aan:

**SCHOOL
AAN ZET**

Postbus 556, 2501 CN Den Haag
e-mail: secretariaat@schoolaanzet.nl
www.schoolaanzet.nl

KWALITEITSKAART